

Procvala ruža zalivena olovom i zasuta prašinom ruševina

Jedan čovek dao je sebi za pravo da slomi i ubije san najlepše mlade džez pevačice međuratnog doba, pune radosti i snova, Rožike Adanji. Uzeo je mali upaljač, a velike večeri muzike i radosti u beogradskim kafanama, umetničkim i vojnim domovima, pesmu prastarog grada pre i posle ponoći, plamenom odneo u večni zaborav ispod ruševina i tela ubijenih.

Kao mlada i poletna devojka, Rožika je jednog jutra nekadašnjim Orijent Ekspresom iz Pešte pristigla u prestonicu tadašnje Kraljevine Jugoslavije. Bilo joj je lako da se navikne, znala je da „muzika i pesma uvek nađu put do srca”. Primitivši nekakvu zagonetnu senku ovog grada smeštenog u centru balkanske kraljevine, skromna bankarska službenica odlučila je da prati svoj san i zov kaldrme. Gledajući skrivene putokaze i neispričane priče novih, velelepni zgrada stila secesije, spomenika i kafana, naišla je na jednog muzičara smešnog nadimka, Miodraga Jovanovića Štuleta. On joj je prvi pružio priliku. Napustila je svoj prethodni posao i počela da živi ono o čemu peva. Da se to nije dogodilo, hiljadama bi bilo uskraćeno zadovoljstvo slušanja tako sjajne muzike i njenog divnog glasa. Oduševljeni nastupom na osvećenju ženskog jevrejskog doma „Oneg Šabat”, mnoge gazde čuvenih lokala je pozivaju da nastupa svako veče. Karijera nastavlja da raste u mestu broj jedan tog vremena, „Ruskoj liri”. Pronašla je ono za čim je tragala i posadila u mnogim srcima stare i izgubljene melodije, zvuke svojih predaka. Dala je Beogradu miris novih i radosnijih vremena u kojima će svako moći da nađe dom u ovom sada velikom i raspevanom gradu.

Zvrn...

Odjek telefona širi se iz stana na ulicu. Štule zabrinuto obaveštava mladu i blistavu zvezdu o nekom čoveku punom mržnje prema njenim sunarodnicima i malom glavom punom nakaradne ideologije. Smiruje ga i odlučuje da se sa mržnjom bori ljubavlju.

Šesti april, hiljadu devetsto četrdeset prva. Beograd je bombardovan. Jedna po jedna zgrada pada kao kula od karata, sa njom sve uspomene na one koji su tu živeli, ili je trebalo da žive. Nemci vrše okupaciju, Jevreje teraju da nose žute trake sa Davidovim štitom. Tišina je zamenila nekadašnji žamor i smeh. Kamioni prevoze zarobljenike svakog dana, neki idu u logore, a neki na ubijanje gasom. „Pokušavam da pesmom pobedim strah.” Uzeli su joj sve. Ono što je imala i ono što je mogla da ima. „Lira je srušena.” Ljudi više ne čuju pesmu.

Maj, hiljadu devetsto četrdeset prva. „Volim proleće u Beogradu, ali ovo nije ni nalik onim beharnim prolećima moga grada. Ovo proleće miriše na smrt.” Prizori gladi i nemaštine, većitog straha ozvučeni su teškim točkovima dušegupke. Dolazi i taj mračni dan kada je red došao na nju. U najdražoj crvenoj haljini hrabro je stala i zapevala, ne znajući da doziva pisce iz Mađarske i Vojvodine da izdrže muke sa svojim brižnim porodicama i postanu velikani, malešnu ali najhrabriju devojčicu u maloj zgradi Holandije i sve nepravedno osuđene mučenike od Sajmišta do Aušvica. Nemački vojnik je čudno gleda i zatvara vrata. „Zavesa života pada, poklanjam se svetu i odlazim svojoj majci u zagrljaj u svojoj crvenoj haljini za ples...”

Luka Jašić, učenik prvog razreda Filološke gimnazije u Beogradu